

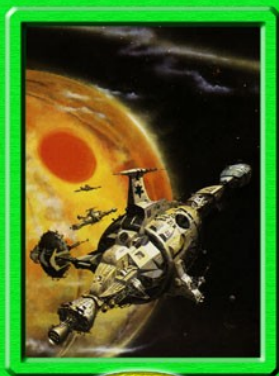

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Clifford D. Simak

LIKIMO ĮKAITAI

erikas

Clifford D. Simak

LIKIMO ĮKAITAI

Mokslinis fantastinis romanas ir
apsakymas

Kosmoso žvalgas Maiklas Rosas gauna viliojantį pasiūlymą: surasti paslaptinę, legendomis apipintą planetą, kurios jau tūkstančius metų ieško įvairiausios Galaktikos civilizacijos. Surasti pavyksta, nusileisti planeton - irgi. Tačiau tik tada paaiškėja, kad ši planeta - didžiuliai sąstai, iš kurių ištrūkti neįmanoma...

Iš anglų kalbos vertė:

BRONIUS BRUŽAS, GEDIMINAS URBONAITIS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
241 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Clifford D. Simak - DESTINY DOLL

New York, G. P. Putnam's Sons, 1971

Copyright © by Clifford D. Simak, 1971

Cover art copyright © by Peter Jones, 1994

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2002

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Turinys

Clifford D. Simak
LIKIMO JKAITAI

J.G. Ballard
KRIŠTOLO ŽMOGUS

Clifford D. Simak

LIKIMO ĮKAITAI

1

Šioji vieta švytėjo abejingu, tyru baltumu. Atrodė, tarytum didingos miesto sąmonės nebūtų trikdžiusios mintys apie niekingas gyvybės atmatas.

Vis dėlto pro mano akis neprasprūdo milžiniški medžiai. Kai tolimajame kosmose laivas užfiksuvo grįžtamojo ryšio spindulį ir sekdamas paskui jį ėmė artėti prie nusileidimo aikštelės, išvydau juos ir pagalvojau, jog priešais plyti kaimas. Galbūt, dingtelėjo mintis, nedaug kuo tesiskiriantis nuo seno balto Žemėje regėto Naujosios Anglijos kaimo, patogiai įsikūrusio slėnyje, kur linksmi čiurleno upeliukai, o aplinkinių kalvų pašlaites puošė ugningi rudeniai klevo lapai. Stebėdamas atsivėrusį vaizdą jaučiausi patenkintas ir šiek tiek nustebęs, kad mums pavyko surasti tokią ramią ir taikingą gyvenvietę, kurią surenęę čiabuviai neabejotinai turėjo būti tokie pat ramūs bei taikingi, nepuoselėjantys groteskiškų įsitikinimų ar fantazijų, nors tokių dalykų neretai

pasitaikydavo svetimose planetose.

Atidžiau įsižiūrėjus paaiškėjo, jog tai ne kaimas. Žinoma, nė vienas pamatęs medžius nemanytų, esą jie galėtų siūbuoti virš miesto, tokio gigantiško, kad, norint įžvelgti aukščiausius jo bokštus, tekdavo užversti galvą.

Įspūdingų matmenų miestas panešėjo į stačių, tyrlaukiuose išdygusių kalnų virtinę. Masyvūs statiniai ovalu juosė uostą tarsi atviros tribūnos, parimusios virš stadiono. Žvelgiant iš kosmoso, miestas tviskėjo ryškiu baltu spindesiu. Bet pačioje planetoje baltumas įgaudavo švelnaus, prišlopinto žvilgesio atspalvį, kurį skleisdavo žvakėmis apšviesta porceliano taurė.

Ir tiktai dunksantys medžiai savo spalva skyrėsi nuo balzgano dangaus, akinančiai blyškios nusileidimo aikštelės ir balto, didumo sulig kalnynu miesto.

Kai pavargo kaklas, aš nuleidau galvą ir apžiūrėjęs aikštę pirmą kartą išvydau kitus žvaigždėlaivius. Visą galybę žvaigždėlaivių. Krūptelėjau suvokęs, kad jų yra kur kas daugiau nei judresniuose, po Galaktiką išsimėčiusiuose kosmouostuose. Įvairiausių formų ir dydžių erdvėlaiviai. Balti kaip pienas. Būtent dėl šios priežasties, nusprendžiau aš, nepastebėjau jų anksčiau. Taip

užsimaskavę jie virto baltas lašeliais baltoje jūroje.

Viskas balta, pagalvojau. Visa prakeikta planeta. Ir ne šiaip balta, o spinduliuojanti švelnų porceliano žvilgesį. Miestas, laivai ir kosmouostas skleidė porcelianinį tviskėjimą, nelyginant statula, nagingo skulptoriaus iškalta iš akmens luito.

Akis neužfiksavo jokio judesio. Mieste tvyrojo mirtina ramybė.

Lyg iš niekur padvelkė vėjo gūsis, trūktelėjęs mano švarko atlapus, tačiau aš nepastebėjau nei dulkių debesėlių, nei ore plazdenančių popiergalių. Batu patrynčiau nusileidimo aikštelės pagrindą nepalikdamas nė menkiausios žymės - atrodė, tarsi kažkas prieš valandą būtų pasistenęs nuodugniai išvalyti uostą.

Už nugaros pasigirdo kojų čežėjimas. Kopėčiomis lipo Sara Foster, mėgindama prilaikyti absurdiškai didelį ilgavamzdį, pakibusį ant peties ir vis besikėsinantį įstrigti tarp kopėčių laiptelių.

Padėjau jai nusileisti. Atsidūrusi ant žemės Sara akimoku atsigręžė į miestą. Kurį laiką tyrinėjau klasikinius jos veido kontūrus, paryškintus kaštoninių plaukų sruogomis, svarstydamas, kaip čia yra, kad tokios nuostabios išvaizdos būtybei stinga švelnių ir glebių bruožų, kurie daž-

niausiai pabrėžia moterišką grožį. Ji kilstelėjo ranką ir nubraukė į akis krentančią plaukų sruogą. Nė nežinau, kiek sykių regėjau šį gestą nuo tada, kai pirmą kartą su ja susitikau.

- Jaučiuosi lyg skruzdėlė, - pasakė Sara. - Regis, tas milžiniškas miestas spokso į mus nenuleisdamas akių. Ar jaučiate jo žvilgsnį?

Papurčiau galvą. Ne, jokie žvilgsnio.

- Bet kurią akimirką jis pakels koją ir mus sutraiškys, - tęsė ji.

- Kur kiti du? - paklausiau.

- Takas pakuoja daiktus, o Džoržas klausosi įsmeigęs apsiблаususias akis į tuštumą ir vypsodamas savo kvaila šypsena. Jis tvirtina sugrižęs namo.

- Dėl Dievo meilės...

- Jums nepatinka Džordžas, - pastebėjo Sara.

- Ne, į tą vyruką galiu nekreipti dėmesio. Mane nervina visas šitas beprasmiškas reikalas.

- Bet jis atvedė mus čia.

- Teisingai. Tikiuosi, kad ši vieta Džordžui patiks.

Užtat man nepatiko. Nei kolosalūs masteliai, nei akinantis baltumas, nei kraupi tyła. Mane er-

zino tai, kad niekas mūsų nepasitiko. Kad sekdami paskui grįžtamojo ryšio spindulį nutūpėme uoste, kur nėra nė gyvos dvasios. Kad prieš save regiu neįsivaizduojamo dydžio medžius, stūksančius virš miesto.

Virš galvos nuskambėjo žvangesys. Kopėčiomis leidosi vienuolis Takas, kuris prižiūrėjo, kad pro liuko angą išlindęs ir nuo krovinių svorio stenantis Džordžas Smitas statytų drebančias kojas ant laiptelių.

- Jis paslys ir nusiųs sprandą, - ištariau abejingai. Nesisieločiau, jei taip iš tiesų įvyktų.

- Džordžas neblogai laikosi, - atšovė Sara. - Be to, nuo jo nesitraukia Takas.

Lyg užburtas stebėjau, kaip vienuolis padeda neregio pėdoms surasti laiptelius.

Aklas vyriškis, suktas klajūnas vienuolis ir beprotiškų fantazijų apsėsta patrakėlė moteris... tai bent kompanija, ieškanti žmogaus, kuris gali būti paprasčiausia legenda. Matyt buvau ne visai sveiko proto, kai sutikau imtis šio darbo.

Abiem vyrams pasiekus žemę, Takas suėmė savo globotinio alkūnę ir atsuko jį į miestą. Sara nemelavo dėl kvailos šypsenos. Smito fizionomija spinduliavo palaimą, visiškai nederančią prie

išglebusio veido ir tuščio žvilgsnio.

Moteris švelniai palytėjo neregio ranką.

- Džordžai, ar esi tikras, jog ši vieta - būtent tai, ko mes ieškome? Galbūt suklydai?

Palaimą pakeitė šiurpą kelianti ekstazė.

- Nesuklydau, - energingai cyptelėjo Smitas. - Mano draugas yra čia. Jo dėka aš matau. Jei ištiesčiau ranką, gal net sugebėčiau jį paliesti.

Neregys kilstelėjo savo putlią galūnę tarsi kečindamas įvykdyti sumanymą. Žinoma, jo pirštai tesugriebė orą. Ko dar tikėtis, kai žmogus mato aplinką sąmonės akimis?

Geriau pagalvojus, argi ne beprotiška, kad neregys, girdintis balsus - ne, tiktai vieną balsą! - galėtų nuskraidinti mus tūkstančius šviesmečių link Galaktikos centro ir, aplenkus jį, nurodytų kelią į tam tikrą planetą, slypinčią teritorijoje, į kurią nė vienas žmogus dar nebuvo įkėlęs kojos? Praeityje pasitaikydavo balsus girdinčių individų, bet mažai kas kreipdavo dėmesį į tuos keistuolius.

- Už uosto ribų driekiasi miestas, - paaiškino neregiumi Sara. - Gigantiškas baltas miestas, apsuptas medžių, kurie labiau primena kelių mylių dydžio bokštus. Ar tu matai tą patį?

- Ne, - atsakė apkvaitęs Džordžas. - Ne tą patį. Nėra jokie miesto ir jokių medžių. - Jis godžiai įkvėpė oro. - Aš matau... matau... - sulemeno neregys ir skėstelėjo rankomis, nuo įtampos persikreipusiu veidu, nepajėgdamas apibūdinti jo sąmonę užplūdusių vaizdinių. - Tiesiog nemoku papasakoti, ką matau, - galų gale sušnibždėjo. - Nerandu tinkamų žodžių.

- kažkas artėja, - bedė pirštu į miestą vienuolis Takas. - Nieko neižiūriu, išskyrus raibulius.

Pažvelgiau vienuolio nurodyta kryptimi. Išties, be mirguliavimo, daugiau nieko nesimatė. Sprendžiant iš blausaus žybčiojimo, prie miesto sienos kažkas judėjo.

Dirstelėjusi pro žiūronus Sara nusimetė nuo peties dirželį ir padavė juos man.

- Ką manote, kapitone?

Prispaudžiau žiūronus prie akių ir kelias akimirkas sukiojau galvą, kol užfiksavau judesį. Iš pradžių pasirodė, jog tai neryški dėmelė, bet vėliau ji padidėjo ir išsisklaidė. Arkliai, toptelėjo mintis. Tokioje vietoje išsvysti arklius būtų keisčiau negu keista, tačiau tolimos figūrėlės tikrai panešėjo į baltus - kokios gi dar spalvos gyviai galėtų būti šiame pasaulyje! - žirgus, kurie šuoliavo juokingai svyruodami.

Jiems priartėjus, įžiūrėjau daugiau smulkmenų. Taip, iš išorės, tai tikri žirgai - įžūliai pastatytos ausys, orą gaudančios šnervės, grakščių formų išlenkti kaklai, lyg ir vėjo pašiaušti, bet nė trupučio nevirpantys karčiai. Mane apėmė jausmas, tarsi žvelgčiau į kalendoriaus lapelį su paveiksluku, kuriame patyrusio menininko ranka pa-vaizdavo judesyje sustingusių laukinių eržilų kaimenę. O jų kanopos? Vietoj šių, pastebėjau linges. Dvi poros lingių, iš užpakalio ir iš priekio. Pastarosios buvo siauresnės, kad netrukdytų žirgams bėgti - sulingavę ant užpakalinės jie pasistodavo piestu ir nusileisdavo ant priekinės lingės. Tokiu būdu siūbuodami stūmėsi į priekį.

Apstulbęs nuleidau žiūronus ir atidaviau juos Sarai.

- Nepatikėsite tuo, ką pamatysite, - išspaudžiau.

Moteris pakėlė žiūronus, o aš plika akimi įsistebeilijau į artėjančius arklius. Aštuonis baltus padarus, panašius kaip vandens lašai.

Sara atsigrėžė į mane.

- Kaip karuselėje, - tarstelėjo ji.

- Karuselėje?

- Aha. Tai tokie mechaniniai įtaisai, įrengiami

mugėse, karnavaluose, atrakcionų parkuose.

Priblokštas pakračiau galvą.

- Man niekada neteko lankytis atrakcionų parke. Tik ne tokiam. Bet vaikystėje turėjau žaislą - lazda su arklio galva.

Atlėkusios aštuonios būtybės sustojo prie mūsų, bet nesiliovė lingavusios į priekį ir atgal.

Arčiausiai laivo esantis žirgas kreipėsi į mus tuo universaliu žargonu, kuris egzistavo kosmose jau prieš dvidešimt amžių, kai žmogus pirmą kartą pakilo į kosmosą, iš šimtų įvairiausių kalbų paimtų ir sudarkytų žodžių, frazių, terminų kratiniu, suteikiančiu skirtingoms būtybėms galimybę bendrauti tarpusavyje.

- Mes žaisliarkliai, - tarė žirgas. - Mano vardas Ramutis, ir jūsų pasiimti mes atvykome.

Nekrustelėjo nė viena jo kūno dalis. Padaras tiesiog svyravo ant lingių, demonstruodamas stačias ausis, išraižytas plačias šnerves, neegzistuojančio vėjo sušiurentus karčius. Kažkodėl man susidarė įspūdis, kad žodžiai atsklido iš jo ausų.

- Jie tokie mieli! - džiaugsmingai šūktelėjo Sara. Tipiškas elgesys - nieko kito ji negalėjo pasakyti.

Nepaisydamas jos Ramutis tarė:

- Mes paskubėti raginame. Keturi iš mūsų jus neš, keturi bagažą gabens. Labai nedaug laiko turime.

Man nė trupučio nepatiko taip besiklostanti įvykių eiga, todėl atkirtau griežčiau nei derėtų:

- Nereikia mūsų skubinti. Jei neturite laiko, galime praleisti naktį laive ir susiruošti į kelionę rytojais rytą.

- Ne! Ne! - įnirtingai užprotestavo žaisliarklis. - Tai neįmanoma. Pavojus užslinks, kai saulė nusi leis. Tuo metu jūs pasislėpę privalote būti.

- Galbūt vertėtų jo paklaustyti, - prabilo Takas tvirčiau įsisupdamas į apsiaustą. - Atvirai kalbant, šita vieta kelia man šurpą. Bagažą galėtume pasiimti vėliau.

- Jūsų daiktais dabar pasirūpinsime, - įsiterpė Ramutis. - Ryte laiko nebus.

- Berods, jums velnioniškai stinga laiko, - pastebėjau. - Ar ne geriau būtų, jei paprasčiausiai sugrįžtumėte iš kur atėję. Mes patys savimi pasirūpinsime.

- Kapitone Rosai, aš neketinu eiti pėstute, kai yra proga joti, - tvirtai pareiškė Sara Foster. - Jūs elgiatės kvailai.

- Gal ir taip, - piktai atšoviau, - bet aš nesiruo-

Šiu klausytis pasipūtėlių robotų nurodymų.

- Mes žaisliarkliai, - pataisė Ramutis. - Ne robotai. - Žmonių žaislai.

- Ką sakote nesuprantu.

- Jus pagamino žmonės, tokios kaip mes būtybės?

- Ką sakote nesuprantu, - pakartojo Ramutis.

- Kur gi ne, po velnių, - nusikeikiau ir atsisukau į Smitą. - Džordžai.

Apvalainas neregio veidas su ta pačia ekstazės išraiška pakrypo į mano pusę.

- Kas yra, kapitone?

- Kai bendravote su savo draugužiu, ar jis kada nors užsiminė apie žaisliarklius?

- Žaisliarklius? O, jūs turite omenyje žaislus - lėles, sviedinius...

- Ne. Šneku apie žaislinius arklius. Ar kada nors apie juos kalbėjote?

- Nieko nebuvo apie juos girdėjęs iki šio momento, - atsakė neregys.

- Bet jūs turėjote žaislų vaikystėje?

Smitas atsiduso.....

Pastabos

- 1) Los Alamos - branduolinių tyrimų centras JAV.
- 2) Deividas Herbertas Lourensas, anglų rašytojas, aršiai kritikavęs XX a. pr. visuomenines vertybes.
- 3) Midas - Frigijos karalius, pasak legendos galėjęs paversti auksu viską, prie ko prisiliesdavo.
- 4) Naujojo Testamento personažas, nešęs Jėzaus kryžių.